

מלינו זאת בשום מקום. ואמאי לא הזדמן לה אליהו הנביא להעלותה כמו שמלינו בגמ' (קידושין מ'). במעשה דרב כהנא שגפול מאוגרא לארעא אחא אליהו וקבלי וכו' ע"ש. וכמוהו כמה מעשיות שזא אליהו להגיל כנודע. ומנ"ל לרש"י ז"ל זאת ומה ראה על ככה ולמה לא כפירוש התוס' (בב"ק כ') שהי' מלאך עי"ש:

ארא

היינו כמבואר בדברינו לעיל שהענין הנאמר ביצחק שנתקבל תפלתו מטעם תפלת לדיק בן לדיק. הכוונה שעי"ז הי' תפלתו שגורה בפיו ולא נכשל. מטעם דבר שאותו לדיק ארע"ה התעסק בו לא יכשל בו זרעו. וכיון שהי' תפלתו שגורה בפיו ממילא נתקבל עי"ש. והיינו אילו של יצחק וזקן מנהיגו פי' אילו של יצחק היינו תפלת יצחק בכחו של זקן ארע"ה כנ"ל זהו זקן מנהיגו כמובן. והנה כן ג"כ הענין בתו של נחמיה שהעלה אותה מן הבור הלא הי' מכה דבר שהלדיק מתעסק בו לא יכשל בו זרעו כנ"ל. והיינו ענין אילו של יצחק וזקן מנהיגו היינו תפלת יצחק בכחו של זקן ארע"ה מכה דבר שהלדיק מתעסק בו לא יכשל בו זרעו כנ"ל. והיינו ענין אילו של נחמיה לה רחב"ד בתי מי העלך השיבה לו ברמיזא דחכמתא זכר של רחלים מזמן לי וזקן מנהיגו. ר"ל הענין אילו של יצחק ואברהם מנהיגו היינו הזכות דבר שהלדיק מתעסק בו לא יכשל בו זרעו כנ"ל. הזכות הזה הוא שזדמן לי והעלה אותי מן הבור כנ"ל. וכן זהו שאמר להם רחב"ד לא נביא אנכי אלא דבר שהלדיק מתעסק בו יכשל בו זרעו. הוא התשובה עלמה ששמע ממנה כנ"ל. רק היא אמרה לו ברמז ורחב"ד פירש את דברי' ואמר להם בפירוש וכולו חד והשתא אחי שפיר הכל ולא קשה מידי. ולפי"ז ידק אפילו אם תאמר הפירש"י כפשוטו שהי' אילו של יצחק ואברהם אבינו ממש. והשייכות שלהם בכאן להעלותה היא משום כי שניהם עולים בקנה אחד מטעם דבר שהלדיק מתעסק בו לא יכשל בו זרעו כמבואר לעיל ודו"ק היטב בכל הכ"ל:

נחזור

לענייניו אשר לענין שהתקבל התפלה כח זכות אבות עדיף. כפירש"י שאין דומה תפלת לדיק בן לדיק וכו' וכנ"ל. אמנם אחכ"ז הלדיק בעלמו אין לו לסמוך בתפלתו על זה שהוא מיוחס והוא לדיק בן לדיק. והיינו כדרך שאמרו רז"ל (ברכות ל"ב:) כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף שאינה נעשית. והטעם משום שהוא סומך על זה שהאריך וכיוון בתפלתו עי"ש ברש"י ותוס'. ומכא"כ כשהוא סומך בתפלתו על שהוא מיוחס כמובן. ולפי"ז י"ל פה"כ יעתר לה' לנכח אשתו ויעתר לו ה'. הוא כך. שלכאורה אומרו לנכח אשתו אינו מובן כנודר לעיל עי"ש. אלא כאמור שאין להמון

פירוש
ר"ל
ע"ש
ר"ל
ע"ש
ר"ל
ע"ש
ר"ל
ע"ש
ר"ל
ע"ש

בתפלתו שהוא מיוחס ולפיכך יצחק אבינו אף שבאמת אין דומה תפלת לדיק בן לדיק וכו'. מ"מ הוא בעלמו לא הי' סומך בתפלתו על זה שהוא מיוחס ולדיק בן לדיק. אלא אדרבה הוא הי' סומך וצומח על תפלתה של רבקה. ובאמת מהאי טעמא מלד המעלה יתירה שהיתה בה מה שאין בו. היינו מלד שבה שהיתה בה רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם כנ"ל. וזה"פ ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו פי' לנכח אשתו היינו שיהי' נענה מלד זכות אשתו כאמור והבן. וז"ש ויעתר לו ה' לו ולא לה. ולכאורה למ"ל להכתוב להשיענו זאת שנראה כמספר בגנותה של הלדיקת הזאת שלא נעתר לה ה'. אלא דידוע אומרם ז"ל (ברכות י') כל ההולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו וכו' עי"ש. לכן לפי שיצחק אבינו בתפלתו תלה עלמו בזכות אחרים היינו בזכות רבקה כאמור. ע"כ בא הכתוב ותלה לו בזכות עלמו ואמר ויעתר לו ה' לו דווקא ובזכותו כאמור ודו"ק:

נחזור

אל הקודם שהפי' ויעתר לנכח אשתו היינו שהי' תולה בתפלתו בזכות אשתו. וזה שפירש"י. לנכח אשתו זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת עי"ש. ולכאורה הענין הוית אינו מובן. אלא דהנה כמו שיצחק אבינו בתפלתו לא הי' תולה בזכותו רק בזכות רבקה מלד המעלה יתירה שהיתה בה כנ"ל. כמו כן בוודאי מכא"כ רבקה אמי בתפלתה שוב לא היתה תולה בזכותה רק בזכות יצחק מלד המעלה יתירה של תפלת לדיק בן לדיק כמובן. נמצא שהיו מתווכחים בתפלתם בבחי' כנגד זה לזה יצחק תלה בזכותה ורבקה בהיפוך תלתה בזכותו. זה"פ ויעתר וכו' לנכח אשתו היינו בבחי' כנגד זה לזה כאמור. וזהו שפירש"י זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת ר"ל זה עומד ומתפלל מלד אחר וזו עומדת ומתפללת מלד אחר. זה עומד ומתפלל מלד זכותה וזו עומדת ומתפללת בהיפוך מלד זכותו כנ"ל ודו"ק והבן:

ובזה יובן המדרש רבה וזה לשונו. לנכח אשתו מלמד שהי' יצחק שטוח כאן והיא שטוחה כאן. ואומר רבש"ע כל בניס שאתה נותן לי יהיו מן הלדקת הזו אף היא אמרה כן כל בניס שאתה עתיד ליתן לי יהיו מן הלדיק הזה עי"ש. ולכאורה תינה תפלת יצחק שהתפלל כל בניס שאתה נותן לי יהיו מן הלדקת הזו היינו שלא יצטרך לישא אשה אחרת עליה כמו שעשה אברהם אבינו או כיעקב שהי' לו בניס מכמה נשים כמובן. אבל היא שאתה כל בניס שאתה עתיד ליתן לי יהיו מן הלדיק הזה אינו מובן. הכי סלק' ארעטה שהתגרש מיתחק ותנשא לאחר בתמי'. אלא הפי' כל בניס

אין
אין
אין
אין

אין
אין
אין
אין

ה' ולמד תורה אלל רבי. או הכי אנטוניוס ורבי היו מריבים וע"ז אדרבה היו אהבים זה לזה מאוד כידוע. ומה חסר לומר כפשוטו שני גוים בצטקן אלו יעקב ועשו האמורים בפרשה כמוזן:

אלא י"ל בהקדם דבריו שלמעלה על המדרש. ויעתר יחזק ששפר תפלות בעושר. פי'.

בעושר ממש שהתפללו על העשירות לבניהם אשר יולדו עי"ש. והנה ידוע שיש עושר שמביא את האדם לטוב ויש להיפוך חלילה. והיינו כמז"ל במדרש (מגלת אסתר) כשישראל אוכלין ושותין הן מברכין ומשבחין ומקלסין להקב"ה. וכשעובדי כוכבים אוכלין ושותין מתעסקין הן בדברי תפלות וכו' עי"ש. וגם כמו"ש (עירובין כ"ח) בא אר"ק אוחס שהשפעת להן טובה והס כפרו כך וכו' עי"ש. והנה ידוע אומרים ז"ל (כדה ל'): מי יתגני כירחי קדם אלו ירחי לידה שאין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים וכו' עי"ש. לפיכך יעקב כיון שהיה שרוי בטובה פרכס ללאת לתורה. ועשו כיון שהיה שרוי בטובה פרכס ללאת לע"ז כדברי רז"ל הג"ל. והנה רבקה סברה שהוא וולד אחד. וכיון שראתה שע"י שהוא שרוי בטובה הוא כופר ומפרכס ללאת לע"ז כאמור. התחרטה על מה שהתפלל על העשירות לבניה. וזה שאמרה א"כ למה זה אנכי פי' למה הייתי מתאוה ומתפלל על טוב עולם הזה. ור"ל א"כ כיון שהוא שרוי בטובה הוא כופר א"כ למה זה אנכי פי' למה הייתי מתאוה ומתפלל על טוב עולם הזה לבני. השיב לה הקב"ה שלא תחרט על זה כי שני גוים בצטקן היינו יעקב ועשו האמורים בפרשה. וזה שפרכס לע"ז הוא עשו כיון ששרוי בטובה הוא כופר. אבל יעקב באמת כיון ששרוי בטובה הוא מפרכס לתורה כדברי רז"ל הג"ל. וכתיב גיים ר"ל הרי אנטוניוס ורבי יוכיחו שהיו עשירי עולם שלא פסקו מעל שלהם כל מיני מטעמים ומעדנים והיו לדיקים. ולכן באמת אח"ז עשתה כל מיני השתדלות שיתברך יעקב דווקא כי ראתה שכך הוא לטובות שניהם כנ"ל.

ודו"ק בכל זה והבן כי עת לקרר:

ותלך לדרוש את ה'. ופירש"י להגיד לה מה תהא בסופה. אמר אא"ז זל"ק"ל ששמע בילדותו מאחד בדרך נחות. כי רבקה סברה שהוא וולד אחד. וכיון שראתה שפעם מפרכס לתורה ופעם להיפוך. שפטה דעתה שהילד היולד יהי הפכפך לפעמים טוב ולפעמים רע. והעולם אומרים אם יחסוף טוב הכל טוב היינו אם עכ"פ קודם המיתה יהי טוב אז יהי לו תיקון. ע"כ הלכה לדרוש מה יהי בסופו של אותו הולד היינו קודם

בנים שאתה נותן לי יהיו מן הברכה הזו היינו בזכותה כנ"ל. אף היא אמרה כן בהיפוך כל בנים שאתה עתיד ליתן לי יהיו מן הברכה הזו היינו בזכותו כנ"ל והבן:

ובזה יבואר הפירש"י הנ"ל. ויעתר לו ולא לה שאין דומה תפלת לדיק בן לדיק לתפלת לדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה עכ"ל. וקשה הכפל למ"ל הלא כבר אמר לו ולא לה ולמ"ל עוד הפעם לפיכך לו ולא לה שהוא למותר לגמרי כמוזן. אלא כי מסתמא גם רבקה בעלמה ידעה מזה שאין דומה תפלת לדיק בן לדיק לתפלת לדיק בן רשע. ולכך כשהתפללה בזוהרי לא הייתה סומכת על תפלתה רק הייתה סומכת על תפלתו של יחזק שהיא תפלת לדיק בן לדיק כנ"ל. זה"פ לפיכך לו ולא לה כ"ל לפיכך משום שאין דומה תפלת לדיק בן לדיק וכו'. לכך מיד כשהתפללה לא הייתה סומכת על תפלתה רק לו היינו על תפלתו ובזכותו ולא לה וד"ל:

אך עדיין יש לדקדק. כיון שבאמת ידעה בעלמה שאין דומה תפלת לדיק בן לדיק לתפלת לדיק בן רשע.

א"כ כיון שראתה שהוא עומד ומתפלל עליה למה הי' לה עוד להתפלל על זה. היו לה להיות סומכת ובזכותה על תפלתו שהיא תפלת לדיק בן לדיק שבזוהרי תתקבל תפלתו לרצון כמו שבאמת כך הוא ויעתר לו ה'. אך י"ל שבאמת היא לא התפללה רק עמדה ושמעה תפלתו של יחזק וענתה אמן והיינו כבוד אומרים ז"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך. וידוע אחד מן הפירושים וכוונת עניית אמן הוא האמנת דברים אמן כן יעשה ה' ויקיים את דברך עי"ש (שבועות ל"ו). לפיכך כשראתה את יחזק עומד ומתפלל בזוית זו עמדה היא בזוית זו ושמעה תפלתו וענתה אמן כן יעשה ה' והבן. וי"ל הענין הזה הוא מרמוז בפסוק. ויעתר יחזק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא. וכאשר תדקדק הנה הר"ת א'שתי כ' ע'קרה עולה בגימ' אמן. היינו יחזק ה' עומד ומתפלל והיא עומדת נכחו וענתה אמן כן יעשה ה' כנ"ל והבן:

עומדת נכחו וענתה אמן כן יעשה ה' כנ"ל והבן:

ויתרונצו הבנים בקרבה ותאמר א"כ למה זה אנכי וכו' ויאמר לה ה' שני גוים בבטןך. ופירש"י גיים כתיב אלו אנטוניוס ורבי שלא פסקו מעל שלהם לא נטון ולא חזרת וכו' עי"ש. לכאורה אינו מוזן. היא לעקה על לער העבור השיב לה אלו אנטוניוס ורבי שהי' עשירים. הכי בשביל שהם היו עשירים פסק ממנה לער העבור אתמהא. ועוד לפי מה שפירש רש"י ז"ל הענין הרצויה שזה פרכס לתורה וזה פרכס לע"ז או שהיו מריבים וע"ז עי"ש. א"כ איך אמר אלו אנטוניוס ורבי. הכי אנטוניוס ה' פרכס לע"ז אדרבה מלך כשר (דברי ישראל ח"ב)

ו שבאמת אין
א בעלמו לא
יק בן לדיק.
ה של רבקה.
היתה זה מה
ו ואחות רשע
כנ"ל. וזה"פ
ו היינו שהי'
ויעתר לו ה'
זו זאת שגראה
עתר לה ה'.
החולה בזכות
לכן לפי שיחזק
היינו בזכות
ז בזכות עלמו
אמור ודו"ק:

ועשו היינו שהי'
וזה שפירש"י.
ו עומדת בזוית
ת אינו מוזן.
לא הי' תולה
וירה שהיתה זה
ט בתפלתה טוב
וק מלך המעלה
ו. נמצא שהיו
חק תלה בזכותה
וכו' לנכח אשתו
פירש"י זה עומד
זתפללת ר"ל זה
זפלל מלך אחר.
ומתפללת בהיפוך

זו אשתו מלמד שהי'
ז. ואומר רשע"ע
זקת הזו אף היא
זי יהיו מן הברכה
שהתפלל כל בנים
שלא ינטרף לשא
זיו או כיעקב שהי'
ז שאמרה כל בנים
זינו מוזן. הכי סלק'
זמני. אלא הפי' כל
בנים